

4.) A Romániai ODA kolozsvári bizottsága megállapítja, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság határozata alapján a közigazgatás ellenőrzését ezen a területen a Szovjet Katonai Parancsnokság meghatalmazott képviselői gyakorolják és elhatározza, hogy minden erejével támogatja a közigazgatási szerveket, amelyeknek az a céljuk, hogy rendbe hozzák ezt a területet.

5.) A Romániai ODA kolozsvári bizottsága meglelégedéssel állapítja meg, hogy a fegyverszüneti egyezmény teljes betartására elsősorban csak a Kommunisták Romániai Pártja és a Romániai Szociáldemokrata Párt munkásegységfrontja által létrehozott Romániai Országos Demokrata Arcvonal alaptervezete alkalmas.

6.) Ezen egyezés alapján a Románia ODA kolozsvári bizottsága meghívja az összes valódi demokrata szervezeteket, hogy csatlakozzanak az alaptervezethez és – szorosan együttműködve – vegyenek részt ezen terület sajátos kérdéseinek megoldásában. Meg kell ezt tennünk ezen ország és Erdély együttlakó népeinek érdekében.

7.) Dolgozni akarunk a demokráciáért, a felszabadító szovjet és román hadsereg megsegítéséért és a fegyverszüneti egyezmény mielőbbi végrehajtásáért vívott harcban, mint ahogyan dolgoztunk eddig is és nem akarunk végnélküli üres vitát folytatni.

*A Romániai Országos Demokrata Arcvonal Kolozsvári Központi Tanácsadó Testülete,
a Kommunisták Romániai Pártja és a Romániai Szociáldemokrata Párt
munkásegységfrontja, Kolozsvár,
a Romániai Egyesült Szakszervezetek helyi bizottsága,
a Romániai Magyar Népi Szövetség,
a Romániai Hazafiak Szövetsége,
a Romániai Népvédelmi Egyesület
és a Romániai Ekések Frontja kolozsvári szervezetei,
a kolozsvári Zsidó Demokratikus Szövetség.*

Világosság, 1945. január 23.

SZ. B. KRILOV ÉS V. N. DURGYENYEVSKIJ FELJEGYZÉSE
V. G. DEKANOZOV RÉSZÉRE AZ ÉSZAK-ERDÉLYI MAGYAROK
ÁLLAMPOLGÁRSÁGÁNAK ÉS INTERNÁLÁSÁNAK KÉRDÉSÉRŐL⁶⁵⁵

Moszkva, 1945. január 26.

Titkos

Az 1944. szeptember 12-én, az Egyesült Nemzetek és Románia között megkötött fegyverszüneti egyezmény 2. cikkelyében és a hozzá tartozó mellékletben rögzíti, hogy „Románia kormánya és főparancsnoksága kötelezi magát Németország és Magyarország Románia területen tartózkodó fegyveres erőinek lefegyverzésére és internálására, valamint az említett államok ott tartózkodási hellyel [bíró] állampolgárainak internálására.” „A jelenleg román területen tartózkodó német és magyar állampolgárok internálására vonatkozólag a jelen egyezmény 2. szakaszában megszabott rendelkezések nem vonatkoznak az illető országok zsidó eredetű honpolgáira.” Ugyanannak a fegyverszüneti egyezménynek a 19. cikkelyében a szövetségesek kormánya kijelentik, hogy semmisnek tekintik a bécsi döntést és „egyetértenek azzal, hogy a békeszerződésben történő jóváhagyástól feltételezetten Erdély (vagy annak legnagyobb része) adassék vissza...”⁶⁵⁶ Az elmondottakból az következik, hogy:

1.) A szeptemberi, Romániával kötött fegyverszünet a Románia eredeti területén tartózkodó magyar állampolgárokra vonatkozott, sőt velük kapcsolatban is egy hatalmas kivételt engedett meg (zsidók).

2.) Az [észak-]erdélyiek akkor Magyarország területén éltek és formálisan ma is, bár nem magyar, de még nem is román területen (a végleges átadás a békeszerződésben lesz rögzítve) tartózkodnak.

3.) A bécsi döntés érvénytelensége maga után vonja az állampolgárság megváltozásának érvénytelenségét, mely Erdélynek Magyarország általi megszállásával függött össze és ezzel együtt az őslakos erdélyiek román állampolgárságának visszaállítását is maga után vonja. Ezért az őslakos erdélyiek internálása magától értetődően nem lehet megalapozott (a kérdés másfajta rendezése maga után vonná szinte a teljes [észak-]erdélyi lakosság internálását). Szükséges azonban feltenni a kérdést van-e ma értelme a magyar állampolgárok internálásának Romániában, amikor Magyarország kilépett a Németország oldalán viselt háborúból és 1944.

⁶⁵⁵ Megküldve A. Visinszkijnek. A következő határozatok találhatók a dokumentumon: „V. G. Dekanozov elvtársnak. Kérem közölje a véleményét. A. Visinszkij. XI. 15.”, „Egyetértek a következtetéssel. V. Gyekanozov. XI. 15.”, „Krilov elvtársnak. Írjon egy előterjesztést rövid feljegyzés formájában Molotov elvtársnak megerősítésre. A. Visinszkij. XI. 16.” – az orosz szerk. megj.

⁶⁵⁶ Az idézett részeket nem az orosz szövegből fordítottuk vissza, hanem a szövegűség érdekében átvettük azt az egyezmény 1945-ös kiadásának szövegéből. (Lásd: *Orosz–román fegyverszüneti egyezmény/Groza Péter és Sztalin marsall táviratváltása/ Orosz–magyar fegyverszüneti egyezmény*. Józsa Béla Athenaeum, 1945. Kolozsvár, 6–8.

december 28-án hadat üzent Németországnak. 1944 szeptemberében a magyarok ellenségeink voltak, most pedig hadat viselnek Németországgal.

Következtetések

1.) A magyar állampolgárok internálásának Romániában nem szabad kiterjednie az őslakos erdélyiekre, kivéve a német nemzetiségű személyeket és az 1940. augusztus 30. (vagyis a bécsi döntés) után Magyarországról telepedtek Erdélybe.

2.) Be kell látni, hogy a magyar állampolgárok internálását Romániában általánosságban felül kell vizsgálni, lehetséges a kérdésnek azon személyeknek – a német nemzetiségű személyek kivételével – az intézkedés alóli felmentése formájában, akiknek az internálására valamilyen különleges ok nem forog fenn.

*Sz. Krilov
V. Durgyenevszkij*

AVP RF. F. 0125. Op. 33. P. 127. D. 7. L. 42–43. Hitelesített másolat. Transzilvanszkij vaprósz. Vengero-rumünszkij territorialnij szpor i SZSZSZR 1940–1946. Dokumentü. (Szerk.: Tofik, Iszlamov.) Moszkva, 2000. 61. dok., 291–292.

33.

**A MÁRAMAROSSZIGETI NAGYGYŰLÉS HATÁROZATA
A TÖRTÉNELMI MÁRAMAROS VÁRMEGYE KORÁBBAN
CSEHSZLOVÁKIÁHOZ TARTOZÓ, VALAMINT ROMÁNIAI RÉSZÉNEK
„SZOVJET UKRAJNÁBAN” TÖRTÉNŐ EGYESÜLÉSÉRŐL**

Máramarossziget, 1945. január 28.

A mi Máramarosunk népe nagy történelmi napokat él. A Vörös Hadsereg segítségével mindörökre lehulltak a rabság és az idegen hatalom láncai az ősi ukrán földről.

Sok évszázadon keresztül drága Máramarosunk el volt szakítva anyjától, Ukrajnától és a népét halálra szánták. Most, hogy elnyertük a szabadságot, mi, Sziget város polgárai szabadon összegyűltünk, hogy megvalósítsuk évszázados álmainkat és törekvéseinket.

Szerintünk Máramaros és egyúttal Sziget ukrán föld, ahonnan bár évszázadok óta elüldözték az ukrán népet és más lakosokat a fasiszta osztrák-magyar és román elnyomók, mégis a lakosság többségét az ukrán lakosság adja.

A Tisza folyó sohasem volt és nem is lehet megýený kétfelé osztásának az oka, mivel a Tisza mindkét partján ugyanaz a lakosság él. Így a Tisza jobb és bal partján, Máramaros területén az ukránok élnek többségben. Az ukrán, valamint a magyar és a román lakosság is jónak látja a Szovjet Ukrajnával való egyesülést és egyöntetűen aláírta Ukrán Kárpátalja Néptanácsai Első Kongresszusának Manifesztumát Ukrán Kárpátalja és Szovjet Ukrajna egyesítéséről. Ez a manifesztum kifejezi álmainkat és törekvéseinket. A város 13.000 lelket számláló lakosságából idáig több mint 8000-en írták alá.

Városunk lakossága partizánegységeket alakított, amelyek részt vettek a német és magyar fasiszták elleni harcokban a Kárpátok felszabadításáért, így segítve a Vörös Hadsereget. 1600 ukrán lépett be önkéntesen a Vörös Hadseregbe és vett részt a fasiszta németek elleni harcokban. Ezek a tettek bizonyítják a Vörös Hadsereg és anyaországunk, Szovjet Ukrajna iránti szeretetüket.

1.) Ezekre a tényekre alapozva a gyűlés egyhangúan elhatározta: kéri az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Legfelsőbb Szovjetjét, hogy egyesítse Sziget városát és Máramaros területét anyaországával, Szovjet Ukrajnával.

2.) Valósítsák meg a nép valódi hatalmát, amelyben legyenek képviselve az egész lakosság érdekei; vagyis a „nép tanácsát”, amibe a mi népünk legjobb fiait és leányait válasszák meg, akik megvalósítják Máramaros egyesítését a nagy Szovjet Ukrajnával, mivel csak ennek határain belül található meg a szabadságot, nemzeti egységünk védelmét és a gazdasági és kulturális virágzás minden feltételét.

Mivel megkaptuk a Vörös Hadseregtől a szabadságot és megalkottuk a Néptanácsot, kötelességünknek érezzük, hogy minden erőnkől segítsük, hogy helyre álljon a nép gazdasági helyzete, hogy emeljük a munkások életszínvonalát. A most